

Mogućnosti razvoja poduzetništva u ekološkoj poljoprivredi Vukovarsko-srijemske županije

Possibilities for entrepreneurship development in organic production of Vukovar-Srijem County

Deže, J., Ranogajec, Lj., Lončarić, R., Rabik, M.

Poljoprivreda/Agriculture

ISSN: 1848-8080 (Online)

ISSN: 1330-7142 (Print)

<http://dx.doi.org/10.18047/poljo.22.2.10>

Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Poljoprivredni institut Osijek

Faculty of Agriculture in Osijek, Agricultural Institute Osijek

MOGUĆNOSTI RAZVOJA PODUZETNIŠTVA U EKOLOŠKOJ POLJOPRIVREDI VUKOVARSKO-SRIJEMSKJE ŽUPANIJE

Deže, J.⁽¹⁾, Ranogajec, Lj.⁽¹⁾, Lončarić, R.⁽¹⁾, Rabik, M.⁽²⁾

Prethodno priopćenje
Preliminary communication

SAŽETAK

Ekološka je poljoprivreda sustav gospodarenja koji teži etički prihvatljivoj, ekološki čistoj, socijalno pravednoj i gospodarski isplativoj poljoprivrednoj proizvodnji. Poduzetništvo ima funkciju pokretanja proizvodnje i poslovnih aktivnosti te cilj stvarati nove proizvode i njihove dodane vrijednosti. Ono je sastavni dio faktora za proizvodnju te temelj za gospodarski i ekonomski razvoj. Poduzetništvo u poljoprivredi doprinosi prehrani stanovništva, proizvodnji sirovina i povezanosti s uslugama te predstavlja generator razvitka cjelokupnoga gospodarstva. Cilj je istraživanja utvrditi stanje i razvojne perspektive poduzetništva u ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji Vukovarsko-srijemske županije. Pri izradi rada korištena je znanstvena literatura i odgovarajući internetski izvori te statistički podaci Ministarstva poljoprivrede Republike Hrvatske i Vukovarsko-srijemske županije. Prema rezultatima istraživanja, ekološka poljoprivredna proizvodnja u Republici Hrvatskoj kontinuirano raste te je u 2015. godini evidentirano 3.061 ekoloških proizvođača, koji proizvode na ukupno 75.882 hektara poljoprivrednoga zemljišta. U Vukovarsko-srijemskoj županiji je 1.944 hektara poljoprivrednih površina, što iznosi 2,56% ukupne površine pod ekološkom poljoprivredom u Republici Hrvatskoj, sa 63 ekološka proizvođača. Poduzetnici bi trebali povećati proizvodne kapacitete i proizvodnju kako bi postigli veću cjenovnu konkurentnost na tržištu, ali i više se orijentirati na preradu ekoloških proizvoda, čime bi mogli ostvariti veće prodajne cijene u odnosu na primarne proizvode. U promoviranju i unapređenju poduzetništva u ekološkoj poljoprivredi prepoznat je CEPOR Vukovar, a perspektive u razvoju ekološke poljoprivrede povezane su s razvojnim projektima koji se financiraju iz europskih sredstava.

Ključne riječi: ekološka poljoprivreda, agrarno poduzetništvo, Vukovarsko-srijemska županija

UVOD

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva, u suvremenim gospodarskim uvjetima, osnovni su nositelji razvoja obiteljskoga poslovanja u poljoprivredi. U gospodarstvu tu važnu razvojnu ulogu ima poduzetnik, odnosno njegovu aktivnost objedinjuje pojam poduzetništva. Osnovni je cilj poduzetništva stvaranje novih vrijednosti, uz prepoznavanje i korištenje novih poslovnih prilika i mogućnosti primjenom inovativnosti i kreativnosti. U razvojnim smjernicama Europske unije u sektoru poljoprivrede na

ruralnim područjima, prepoznat je pojam poljoprivrednoga poduzetnika koji se bavi primarnom proizvodnjom, preradom ili stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda. Poljoprivredni poduzetnici u ekološkoj proizvodnji imaju specifičnu tehnologiju proizvodnje, kako kapitalno tako i radno, zbog čega je neophodna sustavna potpora. U razdoblju do 2020. godine planirane su intenzivnije potpore za ulaganja u imovinu poljoprivrednih gospodarstava, posebno za mlade poljoprivrednike i razvoj mikro i malih poduzeća (MSP-a), kao i za osnivanja proizvođačkih skupina i organizacija, u cilju jačanja njihove konkurentnosti (<http://ec.europa.eu/agriculture/stateaid/policy>).

Institucije za potporu i projekti svakako su važni segmenti poslovnog okruženja za poticanje poduzetništva u ekološkoj poljoprivredi Vukovarsko-srijemske

(1) Izv. prof. dr. sc. Jadranka Deže (jdeze@pfos.hr), izv. prof. dr. sc. Ljubica Ranogajec, izv. prof. dr. sc. Ružica Lončarić, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Kralja P. Svačića 1d, 31000 Osijek, (2) Majda Rabik, student - Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Vladimira Preloga 1, 31000 Osijek

županije. Poduzetnička klima nije sadržana samo u infrastrukturi podrške, nego i u tome koliko će poduzetnici u ekološkoj poljoprivredi znati i htjeti koristiti ponuđenu infrastrukturnu potporu.

Cilj je rada utvrditi stanje i razvojne perspektive. Analizom stanja ekološke poljoprivrede, s jedne strane, i lokalnih strategijskih ciljeva, s druge strane, moguće je identificirati i planirati razvitak poduzetništva u ekološkoj poljoprivredi Vukovarsko-srijemske županije.

MATERIJAL I METODE

Pri pisanju rada korištena je znanstvena literatura iz područja ekološke poljoprivrede, kao i odgovarajući internetski izvori te statistički podaci sa službenih stranica Ministarstva poljoprivrede Republike Hrvatske i Vukovarsko-srijemske županije o površinama ekološke poljoprivrede i proizvođačima. U cilju preglednosti, rezultati su prikazani u obliku grafikona. Za istraživanje korišteni su sekundarni izvori podataka iz Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnome razvoju. Nakon prikupljanja podataka iz sekundarnih izvora, provedena je analiza i zaključivanje.

PREGLED DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

Mogućnosti razvoja poduzetništva u ekološkoj poljoprivredi povezane su s povijesnim značenjem područja Slavonije i Baranje, koja se poznaje kao poljoprivredna regija bogata prirodnim resursima i tradicijom u poljoprivrednoj proizvodnji (<http://www.orkis.hr>). Prema Franić (2015.), članstvo u Europskoj uniji i Zajednička poljoprivredna politika te pristup jedinstvenome europskome tržištu otvaraju puno širi prostor za razvoj poljoprivrede u novim uvjetima. Ekološka poljoprivreda može predstavljati proizvodnu i poslovnu priliku za opstojnost gospodarske aktivnosti i održivosti ruralnoga prostora. Mehanizmi potpore poduzetnicima malih poljoprivrednih gospodarstava otvaraju nove mogućnosti za proizvodnju izvornih poljoprivrednih proizvoda, kao proizvoda veće dodane vrijednosti, pri čemu ekološki proizvodi imaju dominantan značaj.

Raznoliki i brojni tradicionalni proizvodi obogaćuju ponudu prepoznatljivim proizvodima Slavonije i Baranje (Lončarić, 2013.). Ističe se značenje izvornosti proizvoda lokalnoga područja, posebno kada su proizvedeni u ekološkim uvjetima gospodarenja. Postoji i spremnost plaćanja više cijene za takve proizvode.

Hrvatska nastoji slijediti europski ekološki trend zadnjih dvadesetak godina, koji proističe iz povećane potražnje za zdravom hranom, kao svojevrсна reakcija potrošača prema popratnim negativnim učincima konvencionalne poljoprivredne proizvodnje (Takacs, 2007.). Povećana briga i svijest prema sigurnosti i kvaliteti hrane, kao i zdravstveni i nutritivni aspekt hrane, također rezultira povećanom preferencijom prema ekološkoj hrani, čemu su pridonijele i brojne zdravstvene afere povezane s pre-rađenom hranom (Davies i sur., 1995.; Takacs, 2007.). Tezu potvrđuje činjenica da globalno potražnja za ekološ-

kom hranom raste po prosječnoj godišnjoj stopi od 20% (Squires i sur., 2002.). Dosadašnji rezultati istraživača o stavovima i preferencijama potrošača (Magnusson i sur., 2001.; Štefanić i sur., 2001.; Radman, 2005.) potvrdili su pozitivne stavove potrošača prema ekološkim proizvodima, koji su percipirani kao zdraviji od konvencionalnih. Istraživanja potvrđuju i da su kupci ekoloških proizvoda višega kupovnog statusa, obrazovanja te se brinu za zdravlje (Radman 2005.; Lončarić i sur., 2009.; Brčić i sur., 2013.; Samardžija i Lončarić, 2015.).

Ekološka poljoprivreda Vukovarsko-srijemske županije nije dovoljno konkurentna. Cilj je konkurentne ekološke poljoprivrede ostvariti održivu, ekonomski opravdanu proizvodnju uz maksimalno moguću zaštitu okoliša, proizvodnjom bez upotrebe kemikalija i preferiranjem upotrebe obnovljivih izvora energije i resursa, odnosno uravnoteženim gospodarenjem svim dobrima na poljoprivrednom gospodarstvu, sa što manje inputa izvan gospodarstva (Kisić, 2014.). Iako postoje komparativne prednosti u tradiciji proizvodnje i prirodnim resursima na lokalnome području, svakako je neophodno ponuditi i edukacije u svrhu poticanja ekološke proizvodnje. Strukovna obrazovanja i osposobljavanja mogu potaknuti samozapošljavanja i zapošljavanja u području ekološke poljoprivrede, što je osobito važno za poticanje poduzetničke aktivnosti. Ulaganje u ljudski kapital ključni je strateški cilj gotovo svake strategije, a razvoj ljudskih potencijala financijski je sustavno potican sredstvima Europskoga socijalnoga fonda (Tolić, 2013.).

Znanje o mogućnostima primjene agrarnoga poduzetništva u ekološkoj poljoprivredi povezano je s poduzetničkim sposobnostima, što podrazumijeva inovativnost i kreativnost, inventivnost, adaptabilnost i fleksibilnost u različitim poslovnim situacijama. Poduzetnici u ekološkoj poljoprivredi trebaju biti sposobni za samostalno i kontinuirano učenje, prikupljanje potrebnih informacija, originalno rješavanje problema i umrežavanje s ostalim gospodarskim subjektima (Deže, 2013.). Znanja, sposobnosti i vještine ljudskoga potencijala važna su pretpostavka razvoja ekološke poljoprivrede.

Od ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, 2013. godine, Vukovarsko-srijemska županija nizom projekata nastoji osigurati poduzetničko okruženje, koje je, dijelom, i u funkciji razvoja ekološke proizvodnje (<http://www.vusz.hr>).

Projekt EKO-FOOD TURA imao je cilj razvoj i jačanje održivoga gospodarstva po eko standardima. Poticanjem razvoja maloga i srednjega poduzetništva, zadruga i udruga poljoprivredno poslovnoga sektora, nastoji se potaknuti održiva ekološka proizvodnja osnivanjem centra za pružanje usluga i pokretanje novih poslovnih aktivnosti. Kroz umrežavanje, transfer znanja (*know-how*) i razmjenu iskustava, poseban je cilj proizvodnja novih ekoloških proizvoda (<http://www.ekopoduzetnik.com>). U okviru projekta osnovana su dva AgroBusiness inovacijsko-edukacijska centra (ABIEC), kao potporna poduzetnička infrastruktura, podignuti su testni nasadi ljekovitoga i začinskoga bilja te je nabavljena oprema za

preradu poljoprivrednih proizvoda. Istaknuta je prednost bavljenja ekološkom poljoprivredom, čime nastaje proizvod veće dodane vrijednosti. Projektom Umrežavanje agencija u svrhu poticanja vrijednosti inovacijskih sustava regionalnih i lokalnih gospodarstava, nastalo je 13 regionalnih laboratorija, u svrhu razvoja inovacija i primjene novih tehnologija, između ostalog i u ekološkoj poljoprivredi (<http://www.ar-hrast.hr>).

Osnovan je Poduzetnički inkubator Vukovar-BIC-Business inkubator (<http://bic-vukovar.hr>), koji provodi inkubacijske programe namijenjene stvaranju poduzeća temeljenih na znanju i inovativnosti. Inkubator nudi usluge potpore inovacijama, rastu poslovanja, od intelektualnih do administrativnih usluga.

Projektom THE HERA NET, mreža visokoobrazovanih ruralnih animatora, Županija je omogućila nezaposlenim osobama sudjelovanje u lokalnim poslovnim partnerstvima kroz obučavanje za aktivnu ulogu u zajednici, zapošljavanju i lokalnome razvoju. Kroz razvoj ruralne ekonomije potiče se zapošljavanje u ekološkoj poljoprivredi (http://www.hzz.hr/UserDocsImages/HeraNet_letak.pdf).

Primjer dobre poduzetničke prakse umrežavanja dionika je osnivanje poljoprivrednoga poduzetničkoga inkubatora otvorenoga 1. rujna 2016. godine u Drenovcima (PPID) za razvoj LAG-a Šumanovci. Projekt provodi općina Drenovci, kao nositelj projekta, uz projektne partnere: Vukovarsko-srijemsku županiju, lokalnu agenciju za razvoj Vjeverica d.o.o. i Poduzetnički inkubator BIOS Osijek.

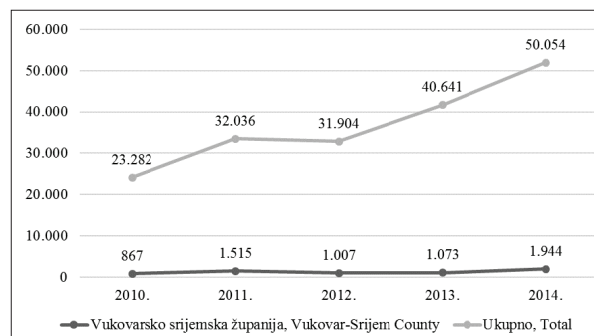
Poseban značaj PPID ima za Vukovarsko-srijemsku županiju, zbog novih radnih mjesta, organizacije edukacija za ekološke proizvođače, novoopremljenih proizvodnih kapaciteta: višenamjenske hale za preradu ekoloških proizvoda od voća i povrća te prerada proizvoda o žitarica. U cilju lakše dostupnosti tržištu, otvoren je i izložbeni prostor (<http://www.lar-v.com/index.php/hr/>).

Razvojem poduzetničke potporne infrastrukture, jača se gospodarski razvoj Vukovarsko-srijemske županije, regionalna konkurentnost, povećava se broj radnih mjesta te nastaje dinamična poduzetnička klima.

Vukovarsko-srijemska županija, preko Centra za ekološku proizvodnju i održivi razvoj (CEPOR) (<http://www.cepor-vu.hr/>), definira razvojnu strategiju do 2020. godine, kojom Županiju nastoji regionalno pozicionirati kao prepoznatljivo područje održive ekološke proizvodnje, s dobrim primjerima prakse u ekološkoj proizvodnji.

U ekološkoj poljoprivredi Republike Hrvatske evidentirano je u 2015. godini 3.061 ekoloških proizvođača, koji proizvode na ukupno 75.882 ha poljoprivrednoga zemljišta. U Vukovarsko-srijemskoj županiji 63 ekološka proizvođača proizvode na 1.944 ha, što iznosi 2,56% ukupne površine pod ekološkom proizvodnjom u Republici Hrvatskoj. Prema podacima iz 2008. godine, imala je 212 ha ekološke proizvodnje i samo 28 gospodarstava, dok je 2009. godine zabilježeno 303 ha i 32 ekološka gospodarstva. Taj se broj u 2010. godini povećao na 867 ha, dok se broj gospodarstava smanjio na 24 (Kisić, 2014.).

Ekološka proizvodnja Vukovarsko-srijemske županije postupno je rasla, a taj je porast prikazan u Grafikonu 1.

Grafikon 1. Ekološka proizvodnja Vukovarsko-srijemske županije 2010.-2014. godine, ha

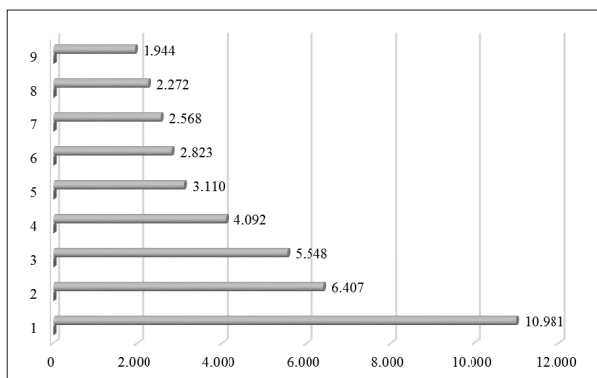
Figure 1. Organic production in Vukovar-Srijem County, 2010-2014, ha

Izvor: autori prema podacima Ministarstva poljoprivrede, <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184>

U 2010. godini Županija je imala 867,46 ha pod ekološkom proizvodnjom, što čini 3,73% ukupne ekološke proizvodnje Republike Hrvatske. Ista je 2011. godine iznosila 1.515,43 ha ili 4,73% u odnosu na ukupne površine u ekološkoj proizvodnji. U 2012. godini došlo je do pada površina na 1.007,48 ha, odnosno 3,16% u odnosu na ukupnu proizvodnju. Nadalje, 2013. godine bilo je 1.072,69 ha te se udjel smanjio na 2,64%, jer je ukupna površina pod ekološkom poljoprivredom postupno rasla. U 2014. godini došlo je do značajnoga porasta površina pod ekološkom proizvodnjom na 1.944 ha pa je odnos proizvodnje Vukovarsko-srijemske županije i cjelokupne Republike Hrvatske iznosio 3,88%.

Iz navedenoga se može zaključiti kako je do 2014. godine ekološka poljoprivreda u Županiji postupno rasla, no nije dovoljno zastupljena, s obzirom na ukupnu ekološku poljoprivrednu proizvodnju Republike Hrvatske.

U Grafikonu 2. prikazano stanje površina pod ekološkom proizvodnjom po županijama u 2014. godini.

1. Osječko-baranjska županija, *Osijek-Baranja County*; 2. Splitsko-dalmatinska županija, *Split-Dalmatia County*; 3. Virovitičko-podravska županija, *Virovitica-Podravina County*; 4. Sisačko-moslavačka županija, *Sisak-Moslavina County*; 5. Brodsko-posavska županija, *Brod-Posavina County*; 6. Ličko-senjska županija, *Lika-Senj County*; 7. Primorsko-goranska županija, *Primorje-Gorski Kotar County*; 8. Karlovačka županija, *Karlovac County*; 9. Vukovarsko-srijemska županija, *Vukovar-Srijem County*

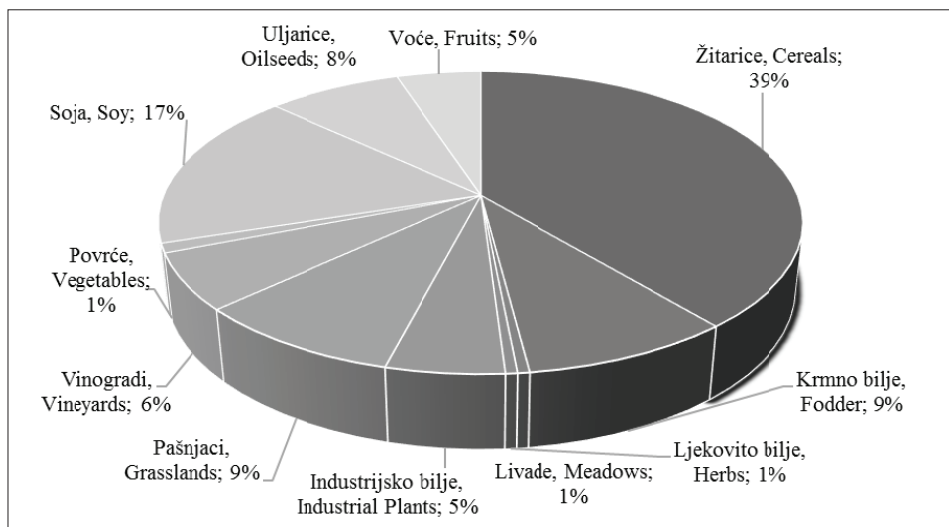
Grafikon 2. Površine pod ekološkom proizvodnjom po županijama u 2014. godini

Figure 2. Organic production according to counties in 2014

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184>

Najveća zastupljenost površina ekološke proizvodnje bila je u Osječko-baranjskoj županiji, s 10.981 ha, druga županija po zastupljenosti je Splitsko-dalmatinska, s 6.407 ha, a treća je Virovitičko-podravska županija, s 5.548 ha ekološke proizvodnje. Vukovarsko-srijemska županija nalazi se na devetome mjestu, s 1.944 ha pod ekološkom proizvodnjom. Prema podacima iz 2014. godine, Vukovarsko-srijemska županija imala je 63 fizičke i pravne osobe u ekološkoj poljoprivredi, u 2012. godini taj je broj bio 54, a u 2008. godini samo 28 ekoloških proizvođača.

Prema statističkim podacima, struktura ekološke proizvodnje sastoji se od raznovrsnih biljnih kultura, prema udjelima prikazanim Grafikonom 3. U Vukovarsko-srijemskoj županiji je u ekološkoj poljoprivredi najzastupljenija proizvodnja žitarica s 39% i soje s 17%, nakon čega slijedi krmno bilje i pašnjaci s 9%, te uljarice s 8% ukupnih površina pod ekološkom proizvodnjom. Nadalje, ističe se i vinogradarstvo, koje iznosi 6%, industrijsko bilje i voće s po 5%, te povrće i livade, čija je proizvodnja na svega 1% ukupnih površina pod ekološkom proizvodnjom.

Grafikon 3. Struktura ekološke proizvodnje Vukovarsko-srijemske županije u 2015. godini

Figure 3. Organic production in Vukovar-Srijem County in 2015

Izvor: autori prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, <http://www.aprrr.hr/Download.ashx?FileID=4f7867e5-2cfc-4de9-8912-27db370fc77c>

Istodobno, analizirajući površinu pod ekološkom poljoprivredom, Vukovarsko-srijemska županija u proizvodnji žitarica bilježi intenzivan porast proizvodnje. Realno je očekivati rast površina, time i ekološke proizvodnje u Županiji. Razvojne su perspektive u ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji Vukovarsko-srijemske županije u izmjenama proizvodne strukture iz tradicionalnih proizvodnji u proizvodnje kojima tržište raste, jer je u dominirajućim žitaricama još uvijek 47,17% pšenice,

41,49% kukuruza, dok je proizvodnja ječma zastupljena s 9,84%, tritikale 1%, pira 0,25%, raži 0,17% i heljde 0,08% ukupnih površina pod ekološkom proizvodnjom. Orijentacijom na uvođenje novih kultura, uz povećanje proizvodnje, a posebno preradu ekoloških proizvoda, postigla bi se veća konkurentnost.

ZAKLJUČAK

Razvitak ekološke poljoprivredne proizvodnje u Vukovarsko-srijemskoj županiji povezan je s aktivnostima komplementarnih institucija potpore i njihovim razvojnim projektima. Na taj način sustavno nastaje povoljnije poduzetničko okruženje, u kojem poduzetnici u ekološkoj poljoprivredi mogu lakše i brže prepoznati nove poslovne prilike za razvoj poljoprivrednih gospodarstava. Smjernice razvoja poduzetništva u ekološkoj poljoprivredi Vukovarsko-srijemske županije treba prepoznavati sveobuhvatno. Prema analiziranome stanju ekološke poljoprivrede, u skladu s lokalnim strateškim ciljevima budućega razvitka ekološke proizvodnje, kao i analiziranim aktivnostima i rezultatima lokalnih projekata financiranih sredstvima EU-a, buduće smjernice u ekološkoj proizvodnji, zbog prirodnih uvjeta, pretežito će biti žitarice. Jačanjem poduzetničkoga ljudskoga potencijala ekoloških proizvođača, moguće je mijenjati proizvodne strukture iz tradicionalnih u inovativne, kojima raste potražnja na tržištu.

LITERATURA

1. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – Statistika 2015. <https://www.apprrr.hr/Download.ashx?FileID=4f7867e5-2cfc-4de9-8912> (20.08.2016.)
2. Agencija za razvoj Vukovarsko – srijemske županije Hrast, <http://www.ar-hrast.hr/default.aspx?id=5908> (12.09.2016.)
3. Brčić Stipčević, V., Petljak, K., Guszak, I. (2013): Organic Food Consumers Purchase Patterns – Insights from Croatian Market. *Mediterranea Journal of Social Sciences*, 4(11): 7-8.
4. Centra za ekološku proizvodnju i održivi razvoj CEPOR, <http://www.cepor-vu.hr/>, (8.09.2016.)
5. Davies, A., Titterton, A.J., Cochrane, C. (1995): Who buys organic food? *British Food Journal*, 97(10): 17-23.
6. Deže, J., Ranogajec, Lj., Kristić, J. (2013.): Značenje intelektualnog kapitala u primjeni agrarnog poduzetništva. Zbornik radova Uloga obrazovanja u identitetu društva i ekonomiji znanja. Ekonomski fakultet u Osijeku. Osijek, str. 179.-196.
7. Franić, R. (2015.): Poljoprivreda istočne Hrvatske kao ključ održivosti hrvatske poljoprivrede u Europskoj uniji. Zbornik radova sa znanstvenog skupa Proizvodnja hrane i šumarstvo - temelj razvoja istočne Hrvatske. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, str. 65-83.
8. HERANet, http://www.hzz.hr/UserDocsImages/HeraNet_letak.pdf, (5.05.2016.)
9. Kapaciteti organske proizvodnje Slavonije i Baranje, <https://www.ekopoduzetnik.com/kapaciteti-organske-proizvodnje-slavonije-i-baranje.pdf> (12.09.2016.)
10. Katalog EU projekata Vukovarsko – srijemske županije, http://www.vusz.hr/Cms_Data/Contents/VSZ/Folders/dokumenti/upravni7/~content/4R427539LY9NR3P3/katalog.pdf, (12.09.2016.)
11. Kisić, I., Paradiković, N., Stipešević, B. (2014.): Neiskorištene mogućnosti ekološke poljoprivrede. Znanstveni skup Proizvodnja hrane i šumarstvo - temelj razvoja istočne Hrvatske, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, str. 44.-46.
12. Lokalna agencija za razvoj, Vjeverica d.o.o., <http://www.lar-v.com/index.php/hr>, (20.08.2016.)
13. Lončarić, R., Deže, J., Ranogajec, Lj. (2009): Consumers' attitudes analysis regarding organic food in Eastern Croatia. *Proceedings of 4th International Congress: Aspects and Visions of Applied Economics and Informatics*, Debrecen, Hungary, pp 411-418.
14. Lončarić, R., Zmaić, K., Sudarić, T. (2013.): Tradicijski poljoprivredno-prehrambeni proizvodi Slavonije i Baranje: tržišna vrijednost i ruralni prostor. Tradicijom usprkos krizi - može li se? Zebra, Vinkovci, str. 73.-87.
15. Magnusson, M.K., Arvola, A., Koivisto Hursti, U.K., Aberg, L. i Sjoden, P.O. (2001): Attitudes towards organic food among Swedish consumers, *British Food Journal*, 103(3): 209-226.
16. Ministarstvo poljoprivrede, Ekološka proizvodnja, <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184>, (01.08.2016.)
17. Ministarstvo poljoprivrede, Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj <http://www.mps.hr/UserDocsImages/strategije/AKCIJSKI%20PLAN%20RAZVOJA%20EKOLO%20C5%A0KE%20POLJOPRIVREDE%20ZA%20RAZDOBLJE%202011-2016.pdf> (2.09.2016.)
18. Orkis, Ekološka proizvodnja, <http://www.orkis.hr/Ekološka-proizvodnja>, (11.09.2016.)
19. Poslovno inovacijski centar Vukovar, <http://bic-vukovar.hr/web/bic/index.php/hr> (14.09.2016.)
20. Potpore u korist MSP-ova koji se bave primarnom poljoprivrednom proizvodnjom i preradom poljoprivrednih proizvoda, <http://ec.europa.eu/agriculture/stateaid/policy> (09.11.2016)
21. Radman, M. (2005.): Consumer consumption and perception of organic products in Croatia, *British Food Journal*, 107(4): 263-273.
22. Samardžija, L., Lončarić, R. (2015.): Analiza ponude proizvoda s ekološkim certifikatom u velikim trgovačkim lancima u gradu Osijeku. Zbornik radova 50. hrvatskog i 10 međunarodnog simpozija agronoma 2015. Agronomski fakultet Zagreb, str.143.-147.
23. Squires, L., Juric, B., Cornwell, B.T. (2002): Level of market development and intensity of organic food consumption: cross-cultural study of Danish and New Zealand consumers. *Journal of Consumer Marketing*, 18(5): 392-409.
24. Štefanić, I., Štefanić, E., Haas, R. (2001): What the consumer really wants: organic food market in Croatia. *Die Bodenkultur*, 52(4): 323-328.
25. Takacs, I. (2007): Factors of increasing of organic farming according to demand and supply. *Cereal Research Communication*, 35(2): 1173-1176.
26. Tolić, S., Maurović Koščak L., Ranogajec Lj. (2013.): Modernizacija školskih kurikulumu u funkciji razvoja zapošljavanja i samozapošljavanja u ekološkoj poljoprivredi. Tradicijom usprkos krizi - može li se? Zebra, Vinkovci, str. 87.-106.
27. Vukovarsko - srijemska županija, http://www.vusz.hr/Cms_Data/Contents/VSZ/Folders/dokumenti/upravni3/ratarstvo/~content-s/92M2KQU8VUK53RV8/informacija-o-ostvarenjima-biljne-proizvodnje-2015-god.pdf (07.09.2016.)

POSSIBILITIES FOR ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN ORGANIC PRODUCTION OF VUKOVAR-SRIJEM COUNTY

SUMMARY

Organic agriculture is a farming system which tends to be ethically acceptable, ecologically clean, socially fair and economically profitable agricultural production. Entrepreneurship is supposed to start production and business activities as well as create new products and added value. Entrepreneurship in agriculture is important for human nutrition, production of raw materials and its connections to services, and it is a generator of economy development. The aim of this research is to determine the conditions and development prospects of entrepreneurship in organic farming of Vukovar-Srijem County. During the paper preparation, scientific literature and appropriate internet sources were used along with statistical data from the official websites of the Ministry of Agriculture and Vukovar-Srijem County. According to the research results, organic agricultural production continuously and intensively grows in the Republic of Croatia. In 2015, 3061 farmers who produce organic food on 75,882 hectares were registered. When it comes to Vukovar-Srijem County, there are 63 farmers involved in organic farming on 1944 hectares of agricultural land, which represents 2.56% of the total area under organic farming in the Republic of Croatia. Entrepreneurs should increase their production in order to achieve better competitiveness on market and they should be more focused on the processing of organic products in order to achieve higher selling prices compared to primary agricultural products. CEPOR Vukovar is recognized for the promotion and advancement of entrepreneurship in organic farming in Vukovar-Srijem County, whereas perspectives in the development of organic farming have been associated with development projects funded by the EU.

Key-words: *organic production, agro entrepreneurship, Vukovar-Srijem County*

(Primljeno 14. listopada 2016.; prihvaćeno 15. studenoga 2016. - Received on 14 October 2016; accepted on 15 November 2016)